

אוסֵיפּ מנדלשטם

על כתפיי מזנק העידן הטורף

מרוסית: זאב גייזל

אוסֵיפּ מנדלשטם (1891-1938), מגדולי המשוררים המודרניים ברוסית. נולד במשפחה יהודית בוורשה, שפת התרבות במשפחתו הייתה גרמנית. בשנות שלטונו של סטאלין נעצר פעמיים. בפעם השנייה הוגלה לסיביר – שם מת באחד ממחנות הכפייה, חולה ורעב.

*¹²

נָתַן לִי גוֹף – לֶאֱנֹן אוֹתוֹ אֶקֶח,
אֶחֶיד כָּל-כֶּךָ וְגַם שְׁלִי כָל-כֶּךָ?
הָאִשֶּׁר הִשְׁקַט – לְנֶשֶׁם, לְחַיּוֹת –
לְמִי עַל זֶה, אֲמָרוּ לִי, לְהוֹדוֹת?
אֲנִי – גַּם פָּרַח, גַּם גֶּן עֵלּוֹם,
אֲנִי בּוֹדֵד בְּכָל־הַיְקוּם.
וּכְבֵּר נְשִׁיפְתִּי בְּרֵב חֶמֶה
עַל הַזְּכוּכִית הַנְּצִיחָה חֲתִימָה,
וְתַחֲרַת עַל הַזְּכוּכִית תְּמוּנָה
שְׁלֹא מְכַרְת לְאַחֲרוֹנָה.
גַּם אִם יִטֹּף עֵתִים נוֹזֵל עֶכּוֹר –
לֹא בְּכַחוֹ לְמַחֵק אֶת הַצִּיּוֹר.

1909

12 משיריו המוקדמים של מנדלשטם. נכתב בהיות המשורר כבן 18.

*

שָׁנְתִי שְׁנֻדָּה. הוֹמְרוֹס. מִפְּרָשִׁים.
אֶת רְשִׁימַת הָצִי קָרָאתִי עַד הַחֲצִי:
כְּמוֹ שֶׁגַּר עֲגוּרִים, רִכְכַּת מְצִיֶּצֶת
אִי אֶז מַעַל יוֹן הַמְּרִיאָה לְשַׁחֲקִים.

מִרְקִיעַ רֹאשׁ הַחֵץ אֵלֵי פְּלָכִים זָרִים,
הָאֱלִילִים שׁוֹלְחִים בְּמִקּוֹם כְּתוּרִים – קֶצֶפֶת.
לֵאן אַתֶּם? לֹוֹלִי הַלֵּנָה הַנִּכְסָפֶת –
מָה טְרוּיָה בְּשִׁבְלֵכֶם, מַלְכֵי הָאֲכָאִים¹³?

הוֹמְרוֹס וְהֵיּם – הָאֶהָבָה הַנִּיעָה.
לְמִי אֶקְשִׁיב? הִנֵּה – הוֹמְרוֹס נָאֵלִם.
אֲבָל מִשְׁחִיר, מִרְעִישׁ וּמִתְפַּלְסֵף הֵיּם
וְלִמְרָאשׁוֹת בְּרַב שְׁאוֹן מַגִּיעַ.

08.1915

13 קואליציית הצבאות היווניים שהפליגה לעיר טרויה.

לנינגרד¹⁴

הִנֵּה שְׁבִתִּי לְכַרְךָ הַמָּכָר עַד דְּמָעוֹת,
עַד הַנְּרִיד, בְּלוֹטוֹת הַיְלָדוֹת הַתְּפוּחוֹת.

אִם חֲזֹרֶת – עֲלִיךָ לְבָלֵעַ מִיָּד
שָׁמֶן דָּג מְאוֹרוֹת פִּנְסֵי לְנִינְגֶּרֶד!

זֶהוּ יוֹם שֶׁל דְּצֶמֶבֶר, זֶהוּ וַיִּמָּהֵר:
הַחֲלֵמוֹן מֵתַעֲרֵבֵב בְּעֵטְרֵן הַקּוֹדֵר.

פֶּטְרִבּוֹרֵג! לֹא רוֹצֶה לְאַבֵּד אֶת חַיֵּי!
אֶת סִפּוֹרֹת הַחַיּוּג לֹא שִׁכַּחְתָּ, בּוֹדָאִי.

פֶּטְרִבּוֹרֵג! עוֹד אֶצְלִי הָאֲלָפוֹן הַקָּצֵר:
אֶת קוֹלוֹת הַמֵּתִים אַחֲפֵשׁ וְאִמְצָא.

מְעוֹנִי הוּא בְּשַׁחֲזוֹר מְדֻרְגּוֹת, לְרִקּוֹת
פַּעֲמוֹן שְׁנֵתֶלֶשׁ מְשִׁלַּח מְכוֹת.

בְּלִילוֹת מַחֲכָה לְאוֹרֶחַ חָשׁוּב,
מְטִרֵטֵר אֶת שְׁלִשְׁלֹת דְּלֹתֵי שׁוֹב וְשׁוֹב.

10.1930

14 לנינגרד – שמה הסובייטי של סנקט פטרבורג בירתה של רוסיה במשך כמאתיים שנה. מנדלשטם כתב עליה רבות, ועכשיו הוא חוזר לגרסה הסובייטית של העיר האהובה, שבה הוא מתגורר בדירה הרוסה למחצה.

עַל הוֹדוֹ הָרוּעִים שֶׁל מַצְעַד הַדּוֹרוֹת,
וְעַל גְּבֵה שְׂבָטֵי עַתִּידִי
כְּבֹר נְשִׁלְתִּי מְכוּס בְּמִשְׁתֵּה הָאֲבוֹת,
מִרְנִי, שְׁמַחְתִּי וְכְבוֹדִי.

עַל כְּתָפֵי מְזֻנָק הָעֵדֶן הַטּוֹרֵף –
אַךְ אֵינְנִי זָאֵב בְּדָמַי.
בְּעֶרְבוֹת הַסִּיבִיר תִּתְחַבְּנִי הַיֵּטֵב
בְּשֶׁרוֹל הַמָּעִיל הַחֲרָפִי.

לֹא אֶרְאֶה שָׁם פַּחַדֵּן אוֹ בְּצִבּוֹץ מִתְפַּתֵּל
אוֹ גִּלְגָּל מְאָדִּים מֵהָדָם,
שׁוֹעֲלֵי הַשְּׁלָגִים לִי יִגְהוּ אֶת הַלֵּיל
בְּכַחַל הַקֶּדְמוֹן שֶׁל יַפֵּים.

תּוֹבִילֵנִי לַלֵּיל בּוֹ זֹרֵם יַיִסִּי¹⁵
וְהָאֶרֶץ נוֹשֶׁק לְכוֹכֵב –
כִּי אֵינְנִי זָאֵב, וְאוֹתִי יַחְסֹל
רַק הַהוּא שְׂדֵמִי כְּדָמִיו.

1935, 17-18.03.1931

15 יַיִסִּי – אֶחָד הַנְּהָרוֹת הַגְּדוֹלִים בִּיּוֹתֵר בְּסִיבִיר.